

пентръ

МІШТЕ, ШІМЪ ШІ ЛІТЕРАТУРЪ.

№. 40.

Luni, 30. Septembrie

1846.

Din Magazinul istoricu pen- tru Dacia

приміръм ші томъм П-леа дитрег да 6
брошуре кѣм епископъ ші І-леа. Нѣ не да-
доимъ къ D. D. аи авонаді да вор чіті къ тѣл-
тъ плъчере. Шъкъ атъчїі дакъ маї тре-
чеза ші да Фііеа постръ врео доъ прове-
діа Magazin, аиъме: Din Istoria църїї
ромънѣщїі дела 1689 — 1700 скрісъ де
Мареле Лодоаит Радъ Гречеанї.

КАП 39.

Кѣм аѣ венїт дитр'ачест аи *) тѣлте поръчїї
де ла дитпъръдіе, черерї де ванї ші де ал-
теле, де аѣ венїт цара ла маре греѣ, ші де
тречереа Търтарїлор іар прїи царъ, ші де мер-
цереа Домніеї ла Търговіце.

Дѣпъ ачеза авѣт'аѣ Домніеа паче шї
лініце де іарїѣ, іар кѣнд аѣ фост деспре
прїмъваръ дакъ де ла лѣпа лѣї Феврѣ-
ріе л. 7204, дитчепънд Търчїї а фаче іаръ-
ші гѣтіре де оасте да тѣлте пърдї, тѣл-
те греле оръндѣелї песте ачезастъ тїкълоа-
съ царъ аѣ рѣндѣїт, нѣ нѣмаї съме де ванї
тѣлді а да, чї шї каї тѣлді, шї вої, шї
ої, шї каръ тѣлте къ вої деосевї, взеле
съ трїмїдъ ла Белїград, алтеле ла Тїмї-
шоара, алтеле ла четъділе де ла Возіа,
фїнд порънкъ ка съ дреагъ ачеле четъді,

*) 1696.

ші асъпра ачестора венїа ферманѣрї дѣпъ
ферманѣрї, къ гравь маре тот къ Аѣї де
ла дитпъръдіе, кът шї Домнѣл шї воїарїї
дшї пїердеа шїнтеа шї фотѣл, каре по-
рѣнкъ маї пайнте съ факъ, тоате греле
фїнд шї гравнїче, кареле нѣ с'аѣ маї по-
менїт маї пайнте ка ачесте гретъдї пре
ачезастъ съракъ де царъ. Съваї къ де
ва фї фост пѣс шї дитпъръдїї маї пайнте,
іар с'аѣ фост рѣїкат ка ачестеа къ ца-
ра Молдовїї, шї къ цара Ардеалѣлї, іар
да времїле ачестеа ажѣнгънд цара Мол-
довїї ла маре слѣвїчїзне, де тѣлте шї не-
спѣсе кълѣрї шї прѣзї, кѣнд де Търтарї.
кѣнд де Лешї, шї цара Ардеалѣлї фїнд
стѣлѣнїреа Немдїлор, рѣмас'аѣ тот гретл
пре ачезастъ царъ, шї нѣмаї де аїчеза ле
череа тоате къте тревѣїа, каре нѣ пѣтеа
зїче пїменѣа къ ва маї ста чїневашї пре
пѣтѣлѣл ачеста, дитчепънд шї сателе а
се рѣсїні де пѣсѣл че ера не царъ. Пен-
трѣ къ жалѣле Домѣлѣлї шї але сърачї-
лор нѣ се аскѣлта да чеї марї стѣлѣнїто-
рї, кътѣнд ка пїде лѣпї рѣпїторї, нѣмаї
съшї плїнеаскъ але лор къте ле тревѣїа,
чї нѣмаї ла Дѣмнезеѣ ера нѣдеждеа; шї
тѣкар къ къ неспѣсъ певое а сърачїлор,
іаръшї къ тѣлтъ певоїоцъ шї кївернїсі-
ре а Домнѣлї, аѣ ажѣтат Дѣмнезеѣ де

с'аѣ рѣдикат тоате челе песте пѣтицѣ по-
рѣнчі.

Дитр'ачеастѣ іарнѣ с'аѣ дитѣмплат
мазѣліе ші лѣі Костандін Водѣ дін
Молдова, динеріле Мѣріеі сале лѣі Кос-
тандін Водѣ Басарав, пентрѣ къ нѣ пѣ-
теа съ пѣнеаскъ порѣнчіле къте ші де
аколо дитпѣрѣдіеа череа, къ дн Домніеа
лѣі ера тотдеазна а се стрѣжѣі, кънд де
Леші, кънд де Тѣтарі, кът ші днсѣш
пофтѣа съ се ліпсаскъ де ачеа Домніе,
вѣзѣнд къ де че мерѣеа, дара і се пѣс-
тіеце ші невоіле і се днгрѣзіазѣ. Дечі
дарѣ аѣ дат дитпѣрѣдіеа Домніеа лѣі Ан-
тіохѣ, фечорѣл лѣі Кантемір, іар Костан-
дін Водѣ с'аѣ дѣс ла Поартѣ, ші і с'аѣ
фѣкѣт приміцѣзѣ вѣпѣ де кътрѣ дитпѣрѣ-
діе; ші рѣдікъндѣші пре Доампѣса ші
тоатѣ каса лѣі, датѣ'іаѣ дитпѣрѣдіеа вое
съ шазѣ ла каса лѣі къ паче дн Ца-
ріград.

Іар кънд аѣ фост ла лѣпа лѣі Маїѣ,
авѣнд Домніеа чева рѣсѣolare, дѣпѣ че
тоате дитпѣрѣтеціле порѣнчі дитплінісе,
кът с'аѣ зіс маі сѣс, ешіг'аѣ Домпѣл дн
прімѣларе спре сатѣл Мѣріеі сале Обіле-
ціі, вре о 10 зілѣ зѣвовінд. Дечі пѣмаі де
кът іарѣші зп Агѣ де ла дитпѣрѣдіе со-
сеце, анѣме Мехмет Ага, че ера кът-
парацівавѣшѣ дитпѣрѣтеск, (каре ден фѣрѣ-
кѣ се тѣрчісе), къ порѣнкѣ дитпѣрѣтеа-
скѣ ла Домпѣ вїнд, ка съ гѣтеаскъ До-
мпѣл ден царѣ 100 де кіле де захереа, о
сеатѣ съ се стрѣнгѣ ла Вѣкзрѣці, о сеа-
тѣ ла Тѣрговіце, съ фіе де треава оці-
лор, авѣнд дитпѣрѣдіеа гѣнд съ віе пре
аїчеа прін царѣ, съ треакѣ ла Ардеал, ка
де ва пѣтеа съ іа Ардеалѣ де сѣпт стѣ-
пѣніреа Немділор.

Іар апоі, нѣ прекѣт пофтѣа еі а фа-
че, ле мерѣеа, чі прекѣт времеа дн кема,
аша ѣрма, къ чеа маі маре грїжѣ а лор
ера тот дѣспре Беліград. Дрепт ачеаа
днделегѣнд къ Немдіі мергѣ аспра Те-
мішоареі, с'аѣ порпїт ші дитпѣрѣдіеа спре
Беліград а мерѣе, къ тоате оціле, трі-
міцѣнд ші ла Ханѣл порѣнкѣ, ка съ трі-
міцѣ о сеатѣ де Тѣтарі, съ теаргѣ къ
дитпѣрѣдіеа, пентрѣ къ Ханѣл нѣ пѣтеа
съ віе авѣнд іарѣші пѣс дѣспре Москалі,
вїнд іарѣші греле оціі москълещі асп-
пра Азакѣлѣі, ші авеа Тѣтаріі грїжѣ маре,
съ нѣ аїве прімѣждіе дѣспре дѣнпїі.
Дрепт ачеаа ші пѣдїнтїкъ оасте тѣтѣра-
скѣ с'аѣ рѣндзіт дѣспре дитпѣрѣдіе, рѣді-
кънд пре Іал Агасѣ де ла Бѣѣеакѣ, къ о
сеатѣ де Тѣтарі, де аѣ мерѣѣ дѣпѣ дит-
пѣрѣдіе, кърора фїндѣле тречереа іар
прін царѣ, іар пагѣвѣ Домніеі ші дѣрїі
с'аѣ фѣкѣт, трімѣцѣндѣле поклоане, ші
копаче фѣкъндѣле, дѣпѣ пѣгѣнескѣл лор
овїчеїѣ, фѣрѣ алте жафѣрї ші стрїкъчїзнї,
че сѣпт обїчпїді а фаче крецінілор, пре
знде ар ажпѣе еі. Іар домпѣлѣі вїндѣі
порѣнкѣ дитпѣрѣтеаскъ, ка съ іасѣ дін
сказн съ віе спре мѣте ла плаїрї, съ
пѣзеаскъ дара, с'аѣ рѣдикат де ла Вѣкѣ-
рѣці ші аѣ венїт ла Тѣрговіце ла лѣпа
лѣі Іѣліе 11. Ші дндатѣ дѣпѣ венїреа
Мѣріеі сале венїг'аѣ весте де ла марѣі-
не, къ маі віне зп Сѣлтан, анѣме Ша-
паз Гереі, фечорѣл Ханѣлѣі іар къ о сеа-
тѣ де Тѣтарі, съ дитре дн царѣ, съ
теаргѣ дѣпѣ дитпѣрѣдіе. Кърора ші лор
ле аѣ рѣндзіт віте де копаче, ші ле аѣ
трїміс ші поклоане днпїнте, ванї ші ал-
теле че с'аѣ обїчпїт пѣгѣпїі а лѣа, де
кънд с'аѣ днчепѣт оастеа Бечїлѣі. Ші

ачест Сълтан п'аѣ прїимит съ іа маї пѣ-
дин, чи токма ка ши Ханъл кѣнд ар фї-
аѣ черѣт ка съ'ї деа, арѣтънд лавѣ ши
спїтїмѣтѣрї, къ де пѣ і се ва фаче дѣпъ
черереа лор, съ ва тїнде ши спре Бѣк-
реѣдї а венї, ши вор фаче тѣлте реле.
Дрепт ачеа ши Домпѣлѣї лї ера а трї-
мїте ка съ'ї плїнеаскъ пофта пентрѣ фо-
лосѣл вїетїї дѣрї, кареле пре ла Дїїѣ ла
10 зїле але лѣпїї лѣї Август, аѣ трекут
Дѣпѣреа мергѣнд ла Белїград дѣпъ дп-
пѣрѣдїе.

КАП 39.

Кѣм аѣ мерсѣ дппѣратѣл Сълтан Мѣстафа ла
Белїград, ши рѣсвоїл че аѣ фѣкѣт Тѣрчїї къ
Немѣдїї.

Іар дппѣрѣдїеа ла Іѣліе 23 де зїле,
сосїнд ла Белїград, фѣкѣт аѣ фѣат съ теаргѣ
съ ловеаскъ ла Петроварадїн, апої пѣма
де кѣт венїндѣлѣ весте кѣткъ оцїлїе Нем-
ѣѣщїї аѣ мерсѣ асѣпра Темїшоареї де о
аѣ околїт, лѣсат аѣ де ачеаа дппѣрѣдїеа
сѣатѣл чел дїотѣї, ши пѣмаї де кѣт ла 27
але лѣпїї лѣї Іѣліе, с'аѣ рѣдїкат къ тоатѣ
пѣтереа, ши трекунд Дѣпѣреа де чеастѣ
парте аѣ мерсѣ спре Темїшоарѣ. Нем-
ѣдїї кѣм аѣ прїнс де весте къ мерг Тѣрчїї,
аѣ лѣсат Темїшоара, ши с'аѣ трас маї ла
кѣтпїе, ка съ се ловеаскъ къ Тѣрчїї, къ
пїчї ла дѣпшїї пѣ ера проастѣ пѣтере ши
гѣтїре, фїїнд Дѣка де Саксонїа кап маї
шаре оцїлор. Каре афлѣнд Тѣрчїї, врѣ-
т'аѣ съ маї факѣ дпшѣлѣчїеке ка доар
ар апѣка о фѣрѣшѣ де їзѣвѣндѣ ка ши дп
трекутѣл ап, ши афлѣнд де о тавѣрѣ маї
пїкѣ Немѣеаскъ че ера ла Тїтел пре
апа Тїсеї, порпїтѣс'аѣ а мерѣе асѣпра а-
челора; їар пїчї къ ачестѣ сѣат п'аѣ пѣтѣт

немерї. къ тавѣра чеа шаре Немѣеаскъ
дпкѣ с'аѣ порпїт дѣпъ дѣпшїї; кѣчї къ
Тѣрчїї тѣпчеа ка се дпшале пре Немѣї,
їар Немѣїї тѣпчеа с'її копрїѣзе ла ачеле
локѣрї с'її ватѣ. Аша дар вѣзѣнд Тѣр-
чїї къ с'аѣ скѣпат де сѣатѣл лор, ши врѣ-
теа лї стрѣмтореазѣ, ши Немѣїї венїа
асѣпра лор, ле аѣ кѣтѣт а ста де рѣз-
воїѣ, фадѣ ла фадѣ, ши аѣ фѣкѣт мете-
реѣ де карѣ. Дечї кѣнд аѣ фост ла Ав-
густ 16 зїле, с'аѣ ловїт Немѣїї къ Тѣр-
чїї ши с'аѣ фѣкѣт рѣзвоїѣ дпѣрїкошат,
фѣкѣндѣсе шаре омор, прекѣт аѣ спре
чеї че аколо дп рѣзвоїѣ аѣ фост, къ доѣ
ши треї пѣрѣдї вор фї кѣтѣт де Тѣрчїї, ши
о парте де Немѣїї, кѣт зїк, къ де пѣ ар
фї дпонтат кѣрѣнд дптр'ачеа зїї, ар фї
фост їзѣнда Немѣїлор, чи дпонтѣнд с'аѣ
контенїт рѣзвоїѣл, Немѣїї дпкѣ сѣѣршѣнд
захереа, кѣчї вре о 20 де зїле трекусе,
кѣт аѣ тѣлѣт дїп лок дп лок пѣлѣ а се
лови къ Тѣрчїї. Дп поаптеа ачеаа с'аѣ
маї трас дпapoї ка съ ши іа захереа,
гѣндїнд къ се вор траѣе Тѣрчїї дѣпъ дѣп-
шїї, ка съ іасѣ ла лок маї ларгѣ съ се
ватѣ, къ аколо ера стрѣмтоаре, їар Тѣр-
чїї пїмїк п'аѣ стѣтѣт, чи с'аѣ дпвѣртежїт
дпapoї. Шї аша їзѣнда пїчї а зпора пї-
чї а алтора п'аѣ фост, къ дѣпъ дптоарче-
реа Тѣрчїлор пїчї Немѣїї пїмїка пѣ с'аѣ
маї мїшкат а мерѣе дѣпъ дїпшїї. Кѣ-
зѣт'аѣ дптр'ачест рѣзвоїѣ капете шарї, ши
де о парте ши де алта, къ де ла Тѣрчїї
аѣ перїт Мѣстафа Паша фрателе Вїзїрїѣ-
лѣї ши с'аѣ рѣпїт Епїчеар Ага ши алдїї
пашї, де ла Немѣїї аѣ (перїт Хаїзлер Гї-
пѣрарїѣл, ши Болот Гїпѣрарїѣл. Шї аша
дптрачест кїп ши рѣсвоїл де естїмп с'аѣ
дптѣмплат. Дечї дпторкѣндѣсе Тѣрчїї

)

длапої ла 28 але мї Август, аї трекят Дзарва ла Беліград, шї аколо сосінд дмпрьдіеа кьт-ва време аї стьтэт, пептрэ ма съ вазь де Немді, дикотро се вор маї порні, шї че вор фаче. Шї аша стьнд еї пре ачеа сокотеалъ, леаї сосит весте де ла Ханъл, кьт-кь вїнд дмпратъл Москълвї, Цар Петрэ дпсшї, кь пьтере маре аспра Азакълвї, шї дпкзпжърьндъл кь рьзвоїѣ, п'аї пьтэт пічі Търчїї че с'аї афлат аколо, пічі Тьтърїї съ стеа дпротївъ, чї кь савїеа л'аї лъат. Каре весте ла маре тьрвьраре шї грїжъ аї адъе пре дмпратъл, шї пре тоате кьпегенїле челе тарї, кьт нїмїка п'аї маї зьвовїт дмпрьдіеа ла Беліград, чї с'аї рьдікат кь тотъл ла Септемьріе 21 де с'аї дъс ла Одрїїѣ сосїнд ла Октомьріе 15.

Іаръ Домнїеа афлъндъсе тоатъ вара кь паче ла Тьрговїще, дндемватъс'аї а фаче елещеял чел маре де ла Ілфов, мьпгъ фьлтъпа Цїганълвї, кареле маї ден паїнте време ера фькьт де рьпосатъл Костандїн Водъ чел Бьтрьп, шї аї стьтэт пьпъ ла Радъ Водъ фечоръл мї Леон Водъ. Дечї ачестъ Радъл Водъ аї пьс де л'аї тьїат, шї апої пь л'аї маї дрес, чї л'аї лъсат де с'аї стрїкат де тот, іар Мьріеа са Костандїн Водъ аї пьс де л'аї фькьт де їзноавъ, фоарте лъкръ фьзмос шї мїпънат. Апої вїнд времеа кьлесълвї вїлор аї мерсѣ Мьріе са шї ла Пїтещї дмпревпъ кь Доамна Мьріеї сале, шї кь тоатъ наса шї кь тоді воїарїї, де аї фост ла кьлесъл вїлор, шї іаръшї фьръ зьвавъ с'аї дпвьртежїт ла Тьрговїще. Шї песте скьртъ време с'аї рьдікат Мьріа са де аї венїт ла скапъл Бькьвреці-

лор ла Октомьр. 29 де зїле, л. 7205. Дасъ пічі деспре тоампъ п'аї пьтэт еї Мьріеа са шї дара фьръ сьпьраре деспре Тьрчї, чї іар аї дпчепьт а венї Аці де ла дмпрьдіе кь ферманърї де черерї, де каре Мьріеа са іар аї фькьт кьт аї пьтэт, шї с'аї мьптъїт.

Ъпеле датърї історїче пептрэ Полонїа.

Планъл дмпрьдірїї Полонїеї естемъл маї векїѣ де кьт се крдеа пьпъ акъма. Пьпъ ла А. 1709. іпфлїнда франдозаскъ ера фоарте маре атът дп Полонїа кьт шї дп Свечїа, іар дьпъче дп ачел ап Петрэ І. вьтѣ пе Карол ХІІ. ла Пьлтава, Франца пердѣ дпфлїнда шї Рьсїа кьщїгъ пемърїїїт. Дмпратъл пемдеск крдеа кь ачеста аша шї тревъе съ фїе, дїп прїчїнъ кь франдозїї фьчеа тьлте реле пемдїлор рестрїнгъндъле прекътпънїреа. Ашадар Август ІІ с'аї фькьт реце ал Полонїеї пьмаї кь ажъторїнда рьсаскъ. Дпсъ тот пе атъпчї, адекъ ла а 1710 ешї дела Рьсїа ідееа зпзї план пептрэ дмпрьдіреа Полонїеї, дар копчентъл планълвї дп нъсе пе хьртїе мїнїстръл рьсїан де Ілген. Ачелаш зїче дп скріереа са: Маїестатеа Са царъл дїп темеїзрїле адъсе маї жос афлъ кь кале шї де тревзїндъ, на Полонїеї съ і се деа хотаре нозъ шї регатъл ачеста съ се дмпардъ дп треї жьпътъдї, дїп каре зна съ віе ла Маїестатеа пьмїтъ. алта ла рецеле Рьсїеї шї а треїа ла рецеле Полонїеї. — Маї мьлт де кьт ачеста: дпкъ ла а 1657 дьдъсе Карол Гьстав ал Свечїеї прїюцълвї рьсїеї планъл деперал де о дмпрьдіре а Полонїеї. Іо-

торікъл Förster дъ віаца лѣі Фрідерік Вілхелм I. каргеа II. ф. 114 зиче: „Ачест дптъі план де дпнърдіреа Полоніеі се пѣстрѣ дп каса Брандевѣрцікѣ (прѣсіанѣ) ка о tradігіе, де кареа зрмашіі марелѣі прінц пѣ дпчета аші адѣче амінте.

Че ва деспре лімба ромънѣ.

Мі се паре къ ідеіме де лімбѣ сѣнт челе маі печесаріі де о камдатъ ромънілор, ка піще інстрѣменте къ каре съ дпцелеагѣ ші съ ші еспрїме пе чел-л-алте. Ла стіндегеа лор, де ші пѣмі даѣ врео къдере пічі вѣрста пічі кѣпошіделе че ле ам пѣлѣ акѣт, дар ам авѣт кѣраціѣ съ тѣ еспѣл, кълкѣнд бѣпа кѣвіндѣ дптрѣ ачеаста, пѣтаі: ка съ арѣт пѣвлікѣлѣі імпѣлѣл че дпдеампѣ пе скрііторіі пощрі спре кѣрареа ші поліреа лімбеі ромъне.

Кѣнд чінева скріе че ва деспре лімбѣ, ші се паре къ се каде съ ворѣаскѣ маі дптіі де матеріа еі, апоі де формѣ, де ортографіе ші дп фіне де констрѣкціе; де ачеаа ам зрмат ші еѣ ачеастѣ ордіне.

Матеріа.

Есте кѣпоскѣт де тоці літерациі ромъні къ дп лімба поастрѣ сѣнт зичері де елемент дачіко-роман апросімаіів доѣ дпн треі пѣрці; іар чеа д'а треіа копрїнде ворѣе де чел славоп, зпгѣр, тѣрк, черпан, гіган, тѣтар ші челт.

Акѣт прїма честігне есте: Воїнд съ пе кѣлтівѣт лімба, пе каре дпн елементе-

ле де маі сѣс епзпдіате съ'л лѣдїм; ші пе каре съ скоатем, ка съ фіе одатѣ оаре кът омоценітате дптр'анса? — Еѣ пѣ респѣнд пімік, сїгѣр фіїнд къ тот ромънѣл лѣмінатѣ съ зїкѣ: фіреще пе чел дачіко-роман съ'л дпїндем, іар дпн челеалте съ скоатем атѣгеа ворѣе къте се ва пѣгеа. Ачест респѣнс пѣї віне дпн орголіѣ, шїїнд къ се траде дпн Романі, попол маре каре а жѣкат рол глоріос пе театрѣл мондѣлѣі, де ші дп сїне е зп сімпдімент демп де тоатѣ лѣзда; чї дпн копвідіе къ тотдеаѣпа маїорітатеа челор дачіко-романе есте арѣтраріе дрептѣлѣі, прїнчіпїіі адоптат дп політікѣ, дп шїїнде, дп арте ші дп індѣстріе.

Прїа консечендѣ пѣ авторіі ромѣні дпші дпсѣшеск де ла сїне дрептѣл де а кѣра пе кът се поате лімба де фел де фел де пістрідѣтѣрї, чї ачеастѣ сѣордаре ле віне дпн патріотікѣл чел че аѣ де а дпфїїнда чеаа че рекїамѣ лімба дпсѣ'шї. Еа се поате асетѣна преа шѣлт къ деарїпа че а фост пѣлѣ акѣт делїнѣ педесѣндатѣ, каре пѣ с'а десѣндат, пѣ с'а кѣрат, пічі пѣ с'а огорїт, ші каре семенѣндѣсе де пречеденціі пощріі фіе кът, а дат зп грѣѣ къ тотѣл деценѣрат дпн семенда лѣі чеа адеѣратѣ, пар, плїн де спїні ші де пѣлѣмїдѣ, де каре акѣт е къ грѣѣ съ пе скѣпѣт. Кѣт пѣстрѣ вѣтѣрѣде, авем доѣ ценїі тѣрї къ браде первоасе ші кѣраціоасе.

Адоа честігне есте: Де одатѣ се каде съ кѣрѣт лімба, саѣ дпчет дпчет? — Де с'ар пѣгеа съ пѣ кѣдем дпн копѣзіе ка пополїі че констрѣцеа тѣрнѣл Бабел, апоі віне ар фі съ скѣпѣт акѣт дпдатѣ де тоате спѣркѣрїме парасїте. Зїк къ ам

къдеа дп конформсе, пентрз къ, дп фата-
литате, мълте зичері де элемент стрейн
с'аъ липіт де ініма ромънълвї атът де
мълт, дпкът маї віне ар вої с'ї феї вака
дп вѣтърѣ декът дѣлчаї сѣвеніре де
ла пѣрїндї: еле вор ретънеа дп віитор
ка піде тарче історїче деспре тоате къ-
те аъ сѣферїт віедїї ромъні де ла дїфе-
рїдї попомї варбарї.

Де ачеаа пѣмаї дп скріселе де дїїн-
де, де арте, де літературѣ шї де політі-
къ пѣтем скріе пе кът се поате маї ра-
дікал, фїїнд къ копрїнд ідеї дестїнате пѣ-
маї пентрѣ персоанеле че аъ авѣт едѣка-
дїе сістематїкъ: къ пѣ почїѣ прїчене кът
зп архїтект ар пѣтеа фаче фѣрѣ тоате іп-
стрѣментеле (каре сѣ фїе дп вѣзѣ старе)
зп едіфічії сіметрїк, елегант, шї дп сіне
перфет.

Черче ромънъл сѣ скріе дп матерїї-
ле де маї сѣс къ алтѣ лімѣвї іар пѣкъ чеа
радікалѣ, шї ва ведеа кът каде дп асѣр-
зїтѣдї шї дп контрадїдїї, фїїнд къ лімба
скріселор сале че тратѣ де прїчїпїѣ, де
консечевѣдѣ, де сістемѣ, де адеврѣ шї де
фрѣмос, пѣ ва пѣтеа авеа пічі зпа дп
ачесте черѣте калїтѣдї.

Іар дп скріселе челе пентрѣ лѣтїпа-
реа попомълвї, прогресѣл радїкалістѣлвї
мі се паре къ е віне сѣ се сімѣдѣ преа
пѣдїо; фїїнд къ пѣ е жѣст ка соціетатеа
че п'а авѣт пѣлѣ акѣт мїжлоаче сѣ се
кълїтїве, сѣ сѣфере ліпсѣ де ідеї.

Адоптареа зїчерїмор мі се паре къ
ар фї маї віне сѣ се факѣ дела лімба іта-
ліанѣ, фїїнд къ ачеаста есте чеа маї апроа-
пе де а поастрѣ, шї фїїнд къ дїптр'анса
пѣмаї ле лѣтм гата къ форма чеа маї къ-
венїтѣ лімбаї поастре; шї пѣмаї кънд

вом ведеа къ ворѣва че воїт сѣ адоптѣм
есте маї конформѣ къ фїреа лімбаї поаї
стре дп чеа латїнѣ, атѣпчі пѣмаї сѣ пѣ
сѣїт ла дѣнса, ка ла трѣпкїл комѣн; шї
преа пар ла чеа еленїкъ, сора ачестеїа
шї афїна, поате, ачелеї дачїче, дѣпѣ пѣм
се веде дїптр'ан оаре-каре пѣтер де зїчерї
еленїче каре аъ ретас дп лімба дѣранѣ-
лвї ромън, прекѣт: дрѣтм, кърѣмїдѣ, те-
мелїе, малотеа, ліпсѣ, сілѣ, проаспет, по-
фѣтѣ, тінос, кердос шї челт, дп пропѣ-
дїа чеа аспрѣ алїї е дїптре дѣвѣ вокале,
пе кът шї дп чеа дѣлче алїї d, кънд дѣ
де і дп зпеле зїчерї.

Асемеїеа ар фї прочес шї гречїї дп
кълїтївареа лімбаї мор челеї жѣне, даѣѣ
Пронїа і ар фї консерват о сор кълїтїватѣ,
ка алеї поастре пе італїана, дпѣрѣдареа
кърїа пе ва фаче сѣ терѣтем маї іѣте де
кът дѣпшїї.

Дп адоптаре мі се паре къ е віне сѣ
пѣзїтм ачеастѣ реголѣ: Сѣ лѣтм маї дп-
тїї зїчерїле де каре авем ліпсѣ, шї пе зр-
тѣ пѣмаї пе челе че аъ рѣдѣчїні саѣ ра-
тѣре дп ачеаа шї фамїліе консервате пѣ-
пѣ акѣт піп верї-каре дп дѣрїле лѣкѣте
де ромъні; іар дп сѣстїтѣдїа челор де
element strein, мі се паре къ ар фї віне
сѣ се лапедѣ маї дптїїѣ челе де піп кър-
дїле поастре челе веїї, дп каре скрїїторїї
саѣ традѣкѣторїї, дп нещїїндѣ саѣ дп іпѣ-
рїфанїе къ шїеа славонеще, лѣ аъ пресѣ-
рат пїптр'анселе фѣрѣ пічі зп къѣѣт;
іар дп челелалте, преа пѣдїне, къте пе
ва ерта гѣстѣл, морала шї радїа сѣлѣтѣ-
сѣ. Ла ачесте операдїї мі се паре къ маї
мълт дрѣпт аъ контемпоранїї, декът чеї
веїї пентрѣ але лор. Кът пентрѣ ворѣ-
ле че лѣ а прїміт ромънъл де сілѣ шї де

nevoie, ачелеа ор съ пearъ din limbă de sine ca фѣмѣл, фъръ съ не маі deа de o-степеалъ а ле гопі поі.

Ф о р м а.

Ка съ дѣм ворвелор adoptate форма кзвеніть, ар фі vine, ті се паре, съ кзѣтъм дн limbă поастръ врео зічере de element dachiko-roman de ачееа'ші класъ кз чеа adoptate, ші лѣнд о de портъ съ дѣм ші челеі поі terminăcia челеі веки, ече-птѣнд пѣмаі terminăciile чізне, жнт ші жндъ, не каре гзѣтъл ші зѣл скріі-торіор контемпорані ле а фѣкт: ціе, ент, ші андъ, индъ ші ондъ, дзпе вервіі din каре дерівъ; асемеаеа поате съ прочеадъ скрііторъл ромън ші ла сквртареа сілавелор, прекзт ші ла modifіkarea вокаелор ші а консоанелор, фзцінд кзт се ва пѣтеа маі дитіі de ж, апоі de і, з, з ші de ддоіта консоанъ ц. Ла ачесте полірі ті се паре кз аѣ оаре-каре дрепт скрііторіі: ші маі вѣртос поедіі, ка ші артистіі дн артеле лор.

Іар челемалте modifіkaciі че маі авем дн limbă, ші не каре тревзе съ ле респектъм, де ші аѣ веніт дотр'анса prin корпціе ші din провинціалістѣл колоністілор Romanі din Dacia, dar с'аѣ консакрат де секоліі стчесорі; ші акзт ті се паре, кз нічі зн ромън пѣ маі аре дрепт а ле корета дзпъ тіпъл лор чел примаріѣ; ш'апоі сжнт ші фаворавіле гзѣтълѣі.

Ачесте modifіkaciі ла поі пѣ маі сжнт провинціалісті, центрѣ кз сжнт котзпе маі тзѣлор ромънілор de пін тоате църіле. Еле не фак limbă dіstіncъ de тоате діалетеле derivate din чеа latinъ; ші кред

къ повіелл орголіѣ de націоналітате пѣ ва лѣса не зн ромън нічі тѣкар съ кзѣте а'ші ле дефѣіта, ші prin зрмаре а воі съ се лапедe de джиселе.

Кзт центрѣ terminăciіле авіл, івіл, ал ші аріѣ не каре ле пердзсерът, вѣд кз аѣ днчензт а се revindeка.

(Ва зрма.)

Жн естракт интересант din Статі-стика Сербіеі.

Ачест принципат вечін днкъ тревзе съ не интересезе дн тоатъ привінца, ка зпѣл, каре одатъ се оціі дн соціетатеа поастръ аспра семілзпеі атѣнчі кѣнд Іоан ал постръ de Хвниад днші вѣрса сѣнцеле не кѣпѣл терелор дн Сербіа, ші іаръш ка зпѣл каре астѣзі е дн ривалітате кз поі не кърареа кзлзереі. Дн аніі трекуці поі днкъ не окзпан de Сербіа маі тѣлт, dar тѣлте се зітъ din кѣте се чітеск. Аша дар:

Дзпъ о статістікъ поаѣ а лзі Іоан Гавріловіч діректоръл дела департаментъл фінанделор сзпрафаца Сербіеі есте de о мііе мілзрі пѣтрате, аша дар кз вре о сѣтъ мілзрі пѣтр. маі мікъ декзт Трапсілаваніа; аре пѣлъ акзт пѣмаі 849,286 лѣк, маі тоді сѣрві ші кѣтева зечі de міі ромъні, кзт ші песте 15 міі тѣрчі (дн Белград), 1368 жідові, 6014 цігані ші ка 900 алді стрѣні, кзт немці ш. а. Ачещі лѣкзиторі петрек дн 34 ораше ші оръше-ле ші дн 2211 сате.

Клеръл Сербіеі сѣт пѣмаі din 123 кзлзгѣрі ші din 627 преоці de мір, пріе

вршаре ла 748 персоане мірене се віне кѣте о персоанѣ вісерічеаскѣ. — Дін коптрѣ остѣшітеа дї є маї пѣтѣроасѣ де кѣт ар креде чінева; 30, саѣ 50 тії шї ла тїмп де невоіе пѣлѣ ла 80 тії сѣрві артаці шї депрїнші віне пот еші дн кѣмпѣл де лѣптѣ пентрѣ патріе шї лібертате. —

Діалект Ромѣнск дн Італія.

Ла Фразл, се ворѣще фоарте асеме не кѣ ачест Ромѣнск ал пострѣ. Д. Г. Асколі дін Герц де кѣрднд а пѣвлїкат о дісертаціе знде, прїп алѣтѣрѣрі, адеверѣще кѣ діалектѣл фрїзлан аре о деплїнѣ асепѣпаре кѣ ромѣнеаска, шї дн формеле граматїчеці, шї дн дерївації. Ачест діалект маї аре таре нескїмваре кѣ чел провендал, че се ворѣіа іп веакѣл ал 13-леа, дн Італія де сѣс шї прїп вечїпѣтѣдї. — Де кѣрднд ла монастіреа Фїтера, дн Навара іспанїкѣ, дн бїбліотека еї, днтре тѣлтеле манѣскрісе, с'а гѣсіт шї о поетѣ дн 100 де кдлтѣрі, пе 242 феде, декорате кѣ фелѣрїте фїгѣрі, скрісѣ тот дн лімба провендал дн ал 13-леа веак, шї дескрїе рѣсвоїал Патпелѣнеї кѣ францезїї. Ачест преціос манѣскрісе с'а депѣс дн бїбліотека дн Патпелѣна. (8лїв.)

Окії дамїделеї М.....

(Imitacie):

Окі фрѣтмоші се ам ка тїне.

Аї сімдї пѣтереа лор,

Іаїма ці с'ар апрїнде
Де зп фок пѣтрѣзетор:

Пѣрѣреа 'ші прїві ла тїне
Ка ла черїл лѣтїнос,
Окії мї ар лѣчі кѣ разе
Де а сѣрелї фокос.

Гїада че дн пентѣдї есте
Шїѣ атѣнчі кѣ с'ар топї,
Шї ка 'п кѣмпѣл прїтѣвѣрїї
Пентрѣ мїе ар днфлорї

Флѣреа кареа дїнтре тоате
Аре чел маї зп мїрос,
Фѣрѣ каре тот рестїмпѣл
Есте трїст шї 'нтѣнекос.

Шї астѣ флорѣ ар фї се креаскѣ
Сїнгѣр пентрѣ ал меѣ дор, —
Шї чѣ ар фї ачеастѣ флоре
Чел маї днфокат амор.

Авремїв Арделеан.

Септїндѣ.

Чел маї фолосїтор естракт а кѣпѣцереї пѣстрѣ де ѓменї есте ачеа нетезіме шї респектаре а оменетѣдеї дн персѣне пѣрдіале, прїп каре не пѣтем пѣрѣві кѣ фїе чїне дн кѣрѣл віедеї, шї пѣ сѣптем пѣсфѣрїторї шї кѣзѣтѣторї де ерѣре — грешеле — ла ачеїа карїї пѣ сѣпт кѣ тотѣл ѓменїї інімеї пѣстрѣ.